

VROUWEN VERTELLEN.....

April 2005. Leira in het Nuba Gebergte te Soedan.

Mohammed neemt de taak van Abdo over en vertaalt het verhaal van de tengere, in een kleurige jurk geklede Nēuni. Met verstarde ogen, haar vingers in elkaar verstrengeld vertelt ze hoe ze drie jaar lang door de bergen trok. Na de plundering van haar dorp, het vuur dat de hutten verkoolden, de verkrachtingen en de moord op haar man en vier andere familieleden, vluchtte ze naakt met haar zeven jonge kinderen de bergen in. Ze schuilden in grotten en de groep vluchtelingen werd alsmat groter en groeide uit tot vijfenzeventig vrouwen en kinderen. Drie jaar lang was ze voor hen verantwoordelijk en zocht hoog in de bergen naar nieuwe schuilplaatsen. Ze trokken voornamelijk 's nachts rond, plukten *simsim* als ze de kans kregen en maalden deze tropische graansoort fijn tussen twee stenen zodat ze wat te eten hadden. Een enkele keer kregen de vrouwen de kans voor rebellen te koken, dan kregen ze voedszaam eten mee voor de kinderen en vulden hun kalebassen met water zodat even niemand gevaar liep. Want beneden vernielden soldaten de bronnen zodat er maar weinige overbleven. Op die plekken wachtte de vijand en greep ieder meisje, elke vrouw.

Toch moest er water gehaald worden...

'Het was een zware tijd,' zegt ze met afgewende blik, 'eigenlijk wilde ik in mijn eentje rondtrekken. Niet gehinderd door verantwoordelijkheden een geweer grijpen en de vijand neerschieten; als een sterke man die verkrachters en moordenaars verminkt of doodt.'

Na een lange stilte fluistert ze 'iedere dag heb ik de vrouwen gevraagd om geduldig te zijn en moedig. Zei dat er een betere tijd zal komen waarin we weer schoenen voor onze kinderen kunnen kopen en in vrijheid zullen leven.'

Ze kijkt me aan en zegt, 'vandaag ben ik hier om onze bevrijding te vieren, te luisteren naar de leiders van de SPLA en onze vijand te horen zeggen dat de onderdrukking voorbij is en we samen zullen werken. Dán weet ik zeker dat de Nuba vrij zijn!'

Buiten recht ze haar rug en laat vrijelijk haar donkere haren zien, onbedekt en volgens aloude patronen schitterend ingevlochten. Haar blote voeten hebben haar door de woestijn naar deze conferentie gevoerd, in een lange, witte jurk waarop blauwe bloemen dartelen. Een prachtige, sterke Nuba vrouw!

Stil kijk ik naar de bergen die ons omringen. Waar zouden de grotten liggen waarin Nēuni schilde. Hoe moedig moet je zijn om drie jaar lang de verantwoordelijkheid te dragen voor een grote groep mensen en verkrachting riskeren omdat dat de enige manier is om te overleven? Hoe kun je dan in godsnaam optimistisch blijven? Het is niet te bevatten...

November 2006. Shuwaya in het Nuba Gebergte.

Samiah Hussein draagt een gele *thawb* en in haar ogen lees ik alle ellende die ze gedurende de lange oorlogsjaren heeft meegemaakt.

'Ooit, toen ik net getrouwd was,' fluistert ze, 'trok ik met mijn man mee.

Hij was een van de vele soldaten die de strijd aanging met de Janjaweed die moordend, verkrachtend en plunderend door het Nuba Gebergte trok. Ik was niet alleen, er trokken meer vrouwen mee met het Sudan People Liberation Army ofwel het SPLA leger. We kookten voor de mannen en sliepen al die tijd in de open lucht, onbeschermd tegen zand, wind, regen en ander gevaar. Veel ellende van het slagveld drong tot ons door en veel van de gewonde of omgekomen krijgers kenden wij.

Hoe kan ik die tijd vergeten, het geluid van kogels, het geschreeuw van mannen die geraakt werden, de wanhoop als we moesten vluchten...

Ik raakte zwanger van mijn eerste kind en ging terug naar Shuwaya waar ik bij familie van mijn man introk, in een huis dat hoog in de bergen ligt. Dat was mijn redding want zwarte rookwolken wezen op brandende *tukul* daar diep beneden mij. Dan pakte ik mijn kinderen en maakten we ons onzichtbaar, schuilden op geheime plaatsen...'

Nee, ze wil hierover niets vertellen want nog steeds heeft ze nachtmerries; hoort opnieuw het gillen en krijsen van vrouwen en kinderen die levend verbrandden, herinnert zich de namen van vrouwen wier ongebornen baby's met een bajonet werden doodgestoken zodat beide het leven lieten. Dan wordt ze schreeuwend wakker en komen de tranen...

Samiah is vijfendertig jaar en heeft vijf zonen en twee dochters. Haar man is nog steeds soldaat en op dit moment is hij in het diepe zuiden gestationeerd.

Een enkele keer heeft ze geluk en komt hij thuis, een andere keer brengt een van zijn vrienden die met verlof is een deel van zijn soldij. Het is weinig, net genoeg om in leven te blijven...

Nafisa Gebal is veertig jaar en woont met haar man en negen kinderen vlakbij Samiah. Zij vertelt dat ze de oorlog hebben overleefd doordat ze hoog in de bergen wonen en zich op tijd onzichtbaar konden maken voor de Janjaweed.

Of dat inderdaad altijd lukte is niet zo zeker want veel vrouwen zijn tijdens hun vlucht verkracht en baarden negen maanden later een kind. Een vernedering waar weinigen over willen praten.

Nafisa zwijgt als ik haar vragen stel, vertelt alleen dat nachtmerries steeds opnieuw alle verschrikkingen boven brengen...

Maart 2007. Umm Dordo in Tira, Nuba Gebergte.

Het dubbele gevoel dat me altijd overvalt als ik vrouwen vraag me hun geschiedenis te vertellen, maakt dat ik aarzel. Willen ze over de oorlog vertellen? Kunnen zij dat wel tegen een volslagen buitenstaander? Of...

Ze grijpen mijn handen en knikken, het is goed dat ik weet wat hen overkwam. Het is goed dat verhalen over doorstane wreedheden op papier komen te staan. En terwijl ze met trieste blik in de verte staart begint Kali Kuku zachtjes.

‘Ik ben vijftig jaar en getrouwd, lang geleden hadden we zeven kinderen, 3 meisjes en vier jongens. Het leven was goed totdat de Janjaweed kwam, ons huis in vuur en vlam zette en vier van onze kinderen vermoordden.

Pas nu, twee jaar nadat de vrede werd getekend, sta ik vaak hier en sla soms volledig door. Kan opeens niet meer denken, begin te schreeuwen en ren weg. Waarheen ik ga zien mijn ogen niet en pas veel later kom ik tot stilstand, kijk om me heen en herken de plaats waar ik ben geëindigd. Hier...’ zegt ze en zwijgt dan minutenlang, ‘hier zaten vrouwen met hun vijf of zeven kinderen om zich heen. Ze wachtten op hun vijand, ze hoorden hen aankomen en waren doodsbang voor wat zou gebeuren; zwaarden die hen een voor een zouden ombrengen. Want hoe kun je een of twee kinderen onder je armen nemen en vluchten? Hoe kun je enkele kinderen kiezen om een veilig heenkomen te zoeken? De anderen laten zitten, wachtend op het moment dat ze vermoord zullen worden? Hoe kun je dat doen...’

Opnieuw is ze radeloos van verdriet door alle beelden die ze voor zich ziet, hun vijand was zo onvoorstelbaar wreed, zo onmenselijk.

Omboni vertelt: ‘ik ben getrouwd maar we hebben geen kinderen meer, ze zijn vermoord... We leefden jarenlang in angst en schuilen hoog in de bergen, zonder voedsel, zonder water terwijl de vijand onze huizen hier beneden in brand stak en moordend rondging.

Het water werd met chemicaliën vergiftigd en de meeste bewoners van ons dorp kwamen om tijdens zware aanvallen die van alle kanten tegelijk op ons afkwamen.

Al die doden, al die verkrachtingen, al die vrouwen die zich aborteerden of vier of vijf kinderen van verkrachters hebben. Ze komen ’s nachts terug in mijn dromen en dan schreeuw ik...’

Met een punt van hun doek vegen ze hun tranen weg en het blijft lang stil. Veel later staan we op en lopen langzaam in de richting van de grote boom. Zomaar een pad in Umm Dordo waaraan verschrikkelijke herinneringen kleven die voor gewone mensen nauwelijks te bevatten zijn...

December 2008. Umm Dordo in Tira, Nuba Gebergte.

Samira Mohamed Luka is ongeveer 41 jaar. Ze is getrouwd met *chief* Manna en van hun elf kinderen hebben er zeven de oorlog overleefd.

Ze staart naar de toppen van de bergen tegenover ons en vertelt: `Toen de Janjaweed ons dorp overviel staken ze alle huizen in brand, vaak met hele gezinnen erin. Zo zijn tientallen families volledig uitgeroeid.

Wie vluchten kon, rende weg. Klemde een of twee baby's vast en sleurden andere kinderen mee. Tien dagen renden we door de bergen en schuilden in grotten. Vele van ons waren naakt of slechts met een smalle strook stof bedekt.

Iedere avond bracht nieuwe doden, moeders die zonder dat zij het wisten een kindje droegen dat al gestorven was. Anderen die tevergeefs trachtten hun kind te voeden, maar huilend merkten dat hun borsten leeg waren. Ook deze kinderen stierven, de een na de ander. Al die tijd was er niets te eten en te drinken. Het was vreselijk, er waren zoveel doden die we achter moesten laten als we verder vluchtten...

Nog steeds leven daarboven vele gezinnen in angst voor een vervolg op de vele wreedheden. Ze komen niet naar beneden, hebben zich opgesloten in hun eigen wereld en blijven daar...

Maart 2007. Een Darfuri vluchtelingenkamp in Kommo, Nuba Gebergte.

Vijf vrouwen zitten tegenover ons en de verschrikkingen die ze meemaakten tekenen zich af op hun gezichten. Toch wil ieder van hen haar verhaal vertellen zodat ook in het buitenland bekend is wat er gebeurde en er nagedacht wordt over alle leed dat hen overspoelde.

Ze willen zo graag hulp! Maar wie kan zorgen dat ze verder kunnen, het leven van hun kinderen er straks anders zal uitzien...

Hāwa Ahmed vertelt: 'ik was in verwachting toen de aanval begon.'

Ze aarzelt, kijkt naar haar schoot en fluistert: 'ik kan het litteken in mijn buik niet laten zien, het is te erg... Hier sneed een Janjaweed me open, haalde de baby eruit en gooide hem in het vuur.

Mijn man werd gedood en twee van mijn kleintjes verbrandden levend, mijn drie andere kinderen overleefden. Hoe we wegkwamen weet ik niet meer, doodsbang sloegen we op de vlucht maar wisten niet waarheen we gingen. Het was vreselijk...

Mijn kinderen zijn hier bij me, maar sinds vanmorgen hebben we niets meer te eten...'

Kenyu was nog erg jong toen ze voor de ogen van haar vader werd verkracht.

'Zijn keel werd doorgesneden toen hij me probeerde te helpen. Hij droeg dezelfde ketting om zijn hals als jij draagt,' zegt ze terwijl de tranen in haar ogen springen.

'Die plek, waar ook mijn moeder werd vermoord, zie ik steeds opnieuw voor me net als het brandende huis waarin mijn grootmoeder omkwam.

Mijn zusje schreeuwde wanhopig toen haar ongeborn kind uit haar lichaam werd getrokken en in de vlammen omkwam. Nog steeds hoor ik haar stem...'

Het blijft lang stil, dan gaat ze verder. 'Iemand vertelde me dat ook mijn broer dood is maar over het lot van twaalf andere familieleden weet ik helemaal niets. Hoeveel zouden er nog in leven zijn, hoeveel vermoord?'

Haar baby is het kind van de verkrachter, een Janjaweed. 'Ik houd van mijn baby,' zegt ze terwijl ze hem streelt.

Kubra Jaja is het Zawya gebied in Darfur ontvlucht. 'Vroeger had ik vier kinderen maar twee van hen zijn verbrand. Naakt en volkomen verdwaasd ben ik weggerend met de twee kleintjes in mijn armen. Het hele dorp stond in brand en overal liepen vreselijke mannen rond die moordden, verkrachtten...

Mijn familie is weg en ik weet niet of er nog iemand in leven is. Iedere dag opnieuw hoop ik dat een broer of zus de poort binnenkomt en we elkaar kunnen omhelzen. Hoe weet ik ooit zeker of er nog iemand leeft? Hoe zullen we elkaar ooit kunnen terugvinden?'

Samiah Abal sluit haar ogen als ze fluistert 'ik vergeet het nooit meer. 's Morgens om zes uur brak de hel los. Voor mijn ogen werd mijn man vermoord, vier van onze kinderen en drie andere vrouwen. Ik rende weg met mijn kind van anderhalf in mijn armen. Een Janjaweed ging me op

zijn paard achterna, maar ik rende alsmaar door. Struikelde, stond op en ging verder. Ik ontsnapte...

Hoe kan ik dit alles ooit vergeten? Hoe kan ik ooit terug naar Asernī?

Rawda Abdalla woonde net als de anderen met haar man en zeven kinderen in een huis met rieten dak. Met zachte stem vertelt ze haar geschiedenis: 'Toen de Janjaweed alles in vuur en vlam zette verbrandde een van mijn kinderen. Mijn man werd vermoord en de twee kleintjes die hij droeg verdwenen in het gedrang van gillende en schreeuwende mensen. Ze waren weg en ik vond ze niet terug. Leven ze nog? Heeft iemand anders hen meegenomen naar een veilige plek of zijn ze ook vermoord? Ik weet het niet.

Hier zijn mijn vier kinderen en ik veilig, maar hoe moet ik verder? Hoe kan ik het ooit vergeten? Het wanhopige schreeuwen, de vermoordde mensen en die vreselijke geur...'

We vallen in elkaars armen en huilen. Als we veel later naar buiten gaan, ziet de wereld er volkomen anders uit. Het is te vreselijk voor woorden. Hoe kun je in 's hemelsnaam je leven weer oppakken na zoveel verschrikkingen...

December 2008. Kumoraign in Atturo, Nuba Gebergte.

Twee vrouwen vergezellen me naar een klein vertrek en terwijl David vertaalt, hoor ik dat Hanan Adam 25 jaar oud is, getrouwd en vijf kinderen heeft. Ook Hanan Samwiil is getrouwd, heeft vier kinderen en is 26 jaar.

Beide vullen elkaar aan als ze vertellen hoe zwaar hun leven is.

‘We danken God dat onze kinderen ongeschonden ter wereld kwamen en wijzelf een bevalling zonder complicaties hadden zodat we overleefden. Dat is lang niet elke vrouw gegeven, want hier bestaat de enige kraamhulp uit een lokale vroedvrouw die weinig tegen zware bloedingen kan uitrichten...’

Hanan Samwiil zegt dat het verdriet over haar vermoorde ouders een zware last op haar schouders heeft gelegd. Ze heeft gezien hoe ze werden vermoord en dat was vreselijk! Ze mist hen dagelijks, niet alleen als dochter maar ook bij de opvoeding van haar kinderen. Hier gaat het gezinsleven verder dan dat van een man, zijn echtgenote en hun kinderen. Grootouders vinden het de normaalste zaak van de wereld dat zij hun kleinkinderen opvangen als er op het land wordt gewerkt, zij dragen bij aan schoolfees zodat de kleintjes naar school kunnen en steunen een jonge moeder met raad en daad.

‘Ik heb een dubbel verlies geleden en sta hierin niet alleen. De meeste jonge vrouwen die in leven zijn gebleven worstelen met hun eenzaamheid, het opvoeden van hun kroost zonder enige hulp. Hoe weet je wat je aan je kinderen moet overdragen, op welke manier houd je van je peuters en hoe straf je hen als ze niet luisteren?’

Ons dorp is tijdens de oorlog zwaar getroffen. Hele gezinnen kwamen om toen de Janjaweed huizen afsloot zodat iedereen daarbinnen verbrandde. Er zijn zoveel weeskinderen die door dorpelingen in hun gezin zijn opgenomen dat bijna niemand meer kan rondkomen van de opbrengst van de oogst. Het kost ongelooflijk veel tijd om alles weer op te bouwen. Geiten en koeien zijn door de vijand opgegeten of gedood en alleen stap voor stap kunnen nieuwe *tukuls* verrijzen op de plaats waar de oude huizen werden vernietigd.

Natuurlijk dromen we over alle wreedheden die zijn begaan, maar wat heeft het voor zin om er over te praten? Onze familieleden komen er niet door terug en we moeten het zonder hen stellen, proberen onze kinderen een beter leven te geven...’